

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XXIII., číslo 18

27. 9. 2026 / neprodejné

Z OBSAHU	Co se děje při křtu a biřmování	05
	Pokušení obojakosti a hříchy proti lásce	06
	Proč nás tolik baví sledovat úpadek světa?	13

Foto: Lawrence OP / flickr

Moc lásky

Z hodin dějepisu si pamatuji jméno Gaius Julius Caesar (100–44 př. Kr.). Byl to významný římský vojevůdce, po němž je například pojmenován měsíc červenec (Iūlius) a který zavedl také tzv. juliánský kalendář. Římský senát ho v roce 69 př. Kr. pověřil správou Hispánie. Cestou tam se zastavil v jedné malé vesnici v Alpách. Zde se ho jeho společníci zeptali, zda se i v této bezvýznamné vesnici lidé stejně hádají o moc a svádějí politické boje, jako to dělají v Římě. Caesar jim měl odpovědět: „Raději chci být první tady než druhý v Římě.“ Raději chtěl vládnout v malé vesnici a mít tam absolutní moc než být v Římě „jen“ jedním z mnoha. Tato slova odhalují jeho ctižádostivost a touhu po moci. Nebyl ochoten žít ve stínu někoho jiného. Představa, že by byl na „druhém místě“, pro něj byla nepřijatelná. Myslím, že se nezmýlím, když řeknu, že rozhodně ne-

byl jediným politikem v dějinách světa, který měl podobnou touhu. A když se na otázku touhy po moci podíváme z širšího pohledu, zjistíme, že přesahuje rámec politiky a týká se také běžného života v jakémkoli společenství, ať už jde o nějaký klub, hnutí, spolek, pracoviště nebo i vlastní rodinu. Také ve vztazích mezi sourozenci, manžely a příbuznými často rezonují nevyslovené otázky jako: Kdo je důležitější? Kdo rozhodne, co se bude dělat? Kdo má poslední slovo? Kdo je znevýhodněn a kdo z toho jen získává a těží? I v běžném rodinném životě se často objevuje rivalita a soupeření, i když se o tom tolik nahlas nemluví.

Píši tyto řádky vlastně o Duchu svatém, ale nemám v úmyslu vyzdvihoval tuto božskou osobu na úkor ostatních božských osob. Stávalo se totiž, že některé charismatické skupiny – jistě neúmyslně – chtěly zdůraznit úlohu Ducha

svatého natolik, že jako by jeho působení „oddělovaly“ od Otce a Syna. To však není správné. Duch svatý je totiž Duchem Otce i Syna. Všechny tři božské osoby žijí v dokonalé harmonii vztahů, a tvoří tak nerozlučnou jednotu lásky, že ji nikdo a nic nedokáže narušit. Nelze si představit, že by jedna osoba jednala nezávisle na ostatních. Není mezi nimi žádné soupeření, žárlivost ani závist. Nejde o to, kdo je první, kdo druhý a kdo třetí. Ačkoli v teologii připisujeme určité úkoly konkrétním božským osobám – stvoření Otci, vykoupení Synu a posvěcování Duchu svatému –, ve skutečnosti každé Boží dílo koná celá Trojice společně. Když tedy působí Duch svatý, působí skrze něj vždy také Otec a Syn; když jedná Syn, činí tak v jednotě s Otcem a Duchem. Proto také Ježíš posílá učedníky křtít „ve

dokončení na str. 3

Za Michaelou Freiovou

V neděli 13. září 2026 jsme se od nejbližších z rodiny dozvěděli, že na věčnost odešla vzácná paní: Mgr. Michaela Freiová.

V její osobě se uzavřel životní příběh vzácné ženy, pro kterou věrnost pravdě a křesťanskému přesvědčení nikdy nepředstavovala abstraktní teorii, nýbrž každodenní volbu, často vykoupenou těžkými zkouškami. Pohřební obřady proběhly v pátek 18. září 2026 v 11 hodin v kostele sv. Jiljí v Praze v Husově ulici.

Narodila se ještě za protektorátu do rodiny významného katolického intelektuála, byzantologa a právníka dr. Josefa Myslivce. Dětství i dospívání však brzy poznamenala komunistická perzekuce padesátých let. Když bylo Michaela osm let, otce zatkl Státní bezpečnost a v zinscenovaném procesu jej odsoudila za velezradu k deseti letům vězení. Následovalo vystěhování z bytu, existenční nejistota a pro ni též zákaz vysokoškolského studia. Zatímco její otec rubal uran na Jáchymovsku a Příbramsku, dospívající dívka se učila vnitřní kázni. Právě léta odloučení od milovaného otce ji zformovala: vštípila jí odpor k jakémukoli přetváření, neochotu ustupovat nátlaku a odvahu jít vlastní, byť nesnadnou cestou.

Když se otec po amnestii v roce 1960 vrátil, musel pracovat jako pomocný dělník. Přesto zůstal morálním pilířem rodiny až do své předčasné smrti po invazi vojsk Varšavské smlouvy a prvních normalizačních pseudovolbách. Michaela mezitím pracovala od šestnácti let v různých profesích, především ve zdravotnictví. Vzdělání nevzdala. Po večerech studovala jazyky a teologii. V ekumenickém prostředí v Jirchářích potkala svého celoživotního druha Václava Freie, muže hlubokého rozhledu i neochvějných zásad. Byl také velkou součástí zrodu a fungování redakčního prostředí našeho časopisu *RC Monitor*.

Spolu vychovali tři syny. Michaela Freiová strávila v domácnosti jedenáct let a mateřství vždy hájila proti dobovým i moderním redukcím. Považovala péči o děti za prostor skutečného zrání, který

Foto: rodinný archiv

ženu obohacuje intelektuálně i organizačně. Často s úsměvem vzpomínala na knihy poznamenané pískem z dětských hřišť, kde mezi bábovičkami studovala to, co jí totalitní režim oficiálně odepřel. Čas strávený s dětmi doma byl pro ni – a neváhala to takto sdílet i se širokou, často politicky angažovanou veřejností – časem osobního růstu, obrovských příležitostí nabírat kompetence a kvalifikaci, pro ni osobně též prostorem pro učení se cizím jazykům, čas, který prostě měl smysl a byl dobře využit. Jednoduše bábovky na písku byly pilíře investice ženy do jejího rozvoje. Ne ztráta času, ne dovolená, ne ubývání moudrosti a ztráta příležitostí. A už vůbec ne ztráta ženství, její podstaty, jeho možností přesně podle toho, jak to zamýšlí se světem od počátku Pán.

Vysokoškolský diplom získala až po listopadu 1989, kdy už měli dostudováno i její synové. Byla to pro ni obrovská radost z nabyté svobody. Společenské změny přivítala s plným nasazením. Počátkem devadesátých let působila

jako zmocněnkyně federální vlády pro uprchlíky (doporučujeme k samostudiu její brožuru na toto téma s názvem *Uprchlíká otázka a my* z roku 1993, vydanou Občanským institutem); v roce 1992 zasedla za Křesťansko-demokratickou stranu (v koalici s ODS) do Sněmovny národů Federálního shromáždění, kde působila až do zániku společného státu. Později své úsilí soustředila do Občanského institutu, v němž vedla program zaměřený na rodinné hodnoty. S pronikavým úsudkem reflektovala otázky úcty k lidskému životu od početí do přirozené smrti, kriticky hodnotila ideologické proudy soudobého feminismu a patřila k průkopnicím podpory domácího vzdělávání v českém prostředí.

Výjimečná kapitola jejího života se začala psát v roce 2002 se vznikem projektu *Res Claritatis* (tehdy *Res Catholica*) a tištěného časopisu *RC Monitor*. Od samého začátku stála v jeho středu po boku svého manžela Václava, jehož osobnost i myšlenkový vklad celý projekt podstatně ovlivnily. List, původně koncipovaný

SLOVO KNĚZE

jako periodikum s katolickým názvem, musel z rozhodnutí arcibiskupství s odkazem na kánony Kodexu kanonického práva svůj původní titul opustit. Tato epizoda však nikoho v naší redakci tehdy neodradila. Naopak, potvrdila naše odhodlání přinášet necenzurované, věro-
učně věrné a argumentačně poctivé texty bez ohledu na dobové ohledy či církevní diplomacii.

Byla to právě Michaela, kdo projevil nezištnou velkorysost v mém osobním i profesním životě. Když do naší rodiny přišly velmi rychle po sobě tři adoptované malé děti a já odešla na mateřskou dovolenou, Michaela bez váhání převzala redakční kormidlo. Několik let časopis vedla a mohly jsme spolu úzce spolupracovat. Byla to nádherná škola, za kterou jsem velmi vděčná. Pamatuji si, jak jsme

spolu strávily čas na konferencích, jak jsem jako ještě sotva šestnáctiletá poznala její snachu, která patří mezi významné překladatelky katolických nakladatelství, jak Michaela vášnivě hledala nejen pravdu, ale také její aplikaci do běžných, denních situací obyčejného lidského života.

Zůstávají po ní desítky analytických článků, překladů i esejů, které si uchovávají mimořádnou aktuálnost. Především však zůstává vzpomínka na ženu noblesní, laskavou a vnitřně svobodnou. Ženu, která se nebála stát proti proudu a pro kterou byla věrnost Kristu a rodině nejvyšší životní normou.

Requiescat in pace.

*Zdeňka Rybová
šéfredaktorka RC Monitoru*

Chcete se dívat na dění kolem nás očima katolické víry také online? Přihlaste se k odběru e-mailového zpravodajství *RC Monitoru*. Budeme vám posílat nové komentáře, rozhovory a texty, které pomáhají orientovat se v událostech dnešní doby ve světle křesťanských hodnot a učení církve. Ne každý den. Jen tehdy, když máme co nabídnout.

Přihlášení: rcmonitor.cz

Poslední dobou často zaznívá výzva, abychom naslouchali a snažili se vést dialog, často s důrazem takovým, jako by dialog a naslouchání mělo zachránit celý svět, potažmo vesmír.

Mno, když někdy pozoruji dialogy mezi mluvícími hlavami na všelijakých obrazovkách, přepadá mě často pocit, že tento způsob dialogu a naslouchání není ten nejšťastnější. Ono to často vypadá spíše jako soubor monologů vytvořených náhodným generátorem slov (někdy jenom písmen či pazvuků), a pokud tam někdo někomu naslouchá, tak jen proto, aby ho měl na čem nychytat či vyřčené překroutit.

Při sledování takovýchto dialogů se mi vybaví dialogy z mého mládí, kdy jsem byl nucen *dialogovat* s církevním tajemníkem, StB a nejlépe s příslušníky VKR (vojenská kontrarozvědka) během mé základní vojenské služby (zvali si mne k *dialogu* a naslouchání každý měsíc). Jediný bonus, které toto *dialogování* mělo, že jsem se jednou za měsíc ulil z *naslouchání* PŠM (politické školení mládeže). Tady soudruzi zcela evidentně selhali, i když hovory s VKR byly vlastně velice kvalitní náhradou za zameškané politické školení, neboť páni důstojníci toužili rozprádat *dialog*, do kterého se mi, pravda, vůbec nechtělo, leč oni toužili z našich hovorů něco vytěžit.

Vést dialog a naslouchat za každou cenu se může, tedy dle mého, stát velice otravnou činností či přímo festivalem promarněného času, ba dokonce může přinášet i značné potíže. Vždyť stačí vzpomenout na první dialog a naslouchání v Písmu svatém, viz třetí kapitola knihy Genesis, kde můžeme vidět Evu jako ženu dialogu i naslouchání. Dopady tohoto *dialogování* všichni dobře známe.

*P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem.
administrátor farnosti Zruč nad Sázavou*

dokončení ze str. 1

jménu Otce i Syna i Duchu svatého“ a církev se modlí: „Sláva Otci i Synu i Duchu svatému...“

Úcta k Duchu svatému a budování živého, osobního vztahu s ním nám pomáhají překonávat postoje soupeření a rivalit i touhu po moci a ovládnutí druhých. Duch nás osvobozuje od takových postojů a tužeb, které nic trvalého nebudují, ale spíše všechno ničí. Pokud tedy

pozoruji, že lidi kolem sebe vnímám spíše jako soupeře a ohrožení, pokud chci mít vždy poslední slovo, pokud si připisuji všechny zásluhy za nějaké podané dílo nebo mi vadí týmová spolupráce, bude dobré položit si otázku: Jaký duch ve mně působí? Jaký duch mě pohání?

*P. Peter Dušička SVD
člen komunity Misijního domu
sv. Arnolda Janssena v Bratislavě*

VINICI PRONAJME JINÝM VINAŘŮM

4. říjen 2026 – 27. neděle v mezidobí – Mt 21,33–43

Pseudo-Chrysostomus

Člověkem se nazývá podle jména, nikoli podle přirozenosti; podle podobnosti, nikoli podle skutečnosti. Syn totiž věděl, že když se nazývá člověkem, budou se mu rouhat, jako by byl pouhým člověkem, a proto i neviditelného Boha Otce nazval člověkem, který je svou přirozeností pá-nem andělů i lidí, avšak svou laskavostí je otcem.

Když je však, jak se zdá, ani toto ne-uspokojilo, uvádí dále svědectví Písma. Následuje totiž: Ježíš jim řekl: „Nečetli jste nikdy v Písmu: ‚Kámen, který stavi-telé odvrhli, stal se kvádrem nárožním?‘“ To znamená: jestliže nerozumíte mému podobenství, poznejte alespoň toto z Pís-ma. (...) Jako by říkal: proč nechápete, do rohu které stavby má být tento kámen vložen? Ne do vaší, protože ta byla za-vržena, ale do jiné. A jestliže bude jiná stavba, pak je ta vaše zavrženíhodná. Proto dodává: „Proto vám říkám: Vám bude Boží království odňato a bude dáno národu, který ponese jeho ovoce.“

Jeroným

Ne že by změnil místo, neboť Bůh nemů-že být někde nepřítomen, když všechno naplňuje, ale jako by odešel z vinice, aby vinařům ponechal svobodnou vůli jednat.

A jejich dalšími slovy: „To je dědic,“ Pán jasně dokazuje, že židovská knížata neukřižovala Božího Syna z nevědomos-ti, nýbrž ze závisti. Pochopila totiž, že právě jemu Otec skrze proroka řekl: *Žá-dej ode mne a dám ti do dědictví národy* (Ž 2,8). Do dědictví byla Synu dána svatá Církev, kterou mu Otec nezanechal po své smrti, ale kterou on sám podivuhod-ně získal svou vlastní smrtí.

Jan Zlatoústý

Anebo odešel v tom smyslu, že byl vel-kodušný a netrestal je pokaždé za jejich hříchy.

Služebníky nazývá proroky, kteří jako Pánovi kněží odevzdávali jako úrodu lid

Codex Aureus Epternacensis: Umučení vinaři (cca 1035-1040)

a skutky projevy poslušnosti. Tito však dosáhli vrcholu zloby nejen tím, že úro-du neodevzdali, ale také tím, že přichozí znevážili a naplnili své ruce krví; proto následuje: ale vinaři jeho služebníky po-padli, jednoho zbili, druhého zabili, tře-tího ukamenovali.

Órigenés

Anebo proto, že se jim Pán, který s nimi byl ve dne v oblaku a v noci v ohnivém sloupu, později už žádným podobným způsobem nezjevil. U Izaiáše se tedy vi-nicí nazývá židovský lid a hospodářova hrozba směřuje proti vinici. V evange-liu se však neobviňuje vinice, nýbrž její nájemci.

A v evangeliu je snad vinicí Boží království, tedy nauka vložená do Písma svatého, a úrodou vinice je lidský život, jemuž nelze nic vytknout. Plot, kterým je vinice obehnána, je litera Písma, aby nikdo zvenčí neviděl plody, které jsou skryté. Lisem ve vinici je hloubka Božích výroků, do níž jako ovoce vkládají své úsilí ti, jimž tyto Boží výroky prospěly. Postavená věž je slovo o samotném Bohu a o Kristových laskavých skutcích.

Tuto vinici odevzdal nájemcům, tedy lidu před námi, kněžím i laikům. A od-cestoval, čímž dal vinařům příležitost jednat.

A přibližuje se čas vinobraní, a to pro

každého jednotlivce i obecně pro celý lid. Prvním obdobím života je dětství a teh-dy vinice neukazuje nic jiného než to, že v sobě má životní sílu. Když však člověk začne být schopen mluvit, nastává čas, kdy vyrážejí pupeny. A jak dozrává duše dítěte, tak dozrává i vinice, tedy Boží slo-vo, a když dozraje, přináší zralé plody lásky, radosti, pokoje a podobně.

Čas vinobraní se však někdy přibližuje i lidu, který přijal Zákon skrze Mojžíše; proto následuje: když se přiblížilo vino-braní, poslal k vinařům své služebníky vyžvednout z ní výtěžek.

Rabanus

V morálním smyslu je vinice svěřena k obdělávání každému, komu je udělena svátost křtu, což se uskutečňuje skutky. První, druhý a třetí služebník jsou posílá-ni při čtení Zákona, žalmů a proroků, ne-boť podle jejich napomenutí máme dobře jednat. Poslaný služebník je zabit a vyho-zen tehdy, když se slovem pohrdne nebo, což je horší, když se mu člověk rouhá. Dědice člověk osobně zabíjí tehdy, když pošlapává Božího Syna a pohrdá Duchem milosti. A když je zlý vinař zahuben, vini-ce je dána jinému, když dar milosti, jímž pyšný pohrdl, obdrží pokorný.

přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catenaaurea.sk

CO SE DĚJE PŘI KŘTU A BIŘMOVÁNÍ

Vstup do křesťanského života není nějakou formální registrací do náboženské organizace. Je to hluboká proměna lidské bytosti. Je to hluboké osobní setkání s láskou, která nás přesahuje.

Stejně jako se člověk musí nejprve fyzicky narodit, aby mohl začít žít pozemský život, musí se narodit duchovně, aby mohl žít život Boží. Křest je branou, která nám tento nadpřirozený život otevírá. Člověk se jím stává adoptivním Božím dítětem a získává zcela novou identitu.

Blahoslavený Fulton J. Sheen vysvětloval křest jako radikální duchovní transformaci, při které člověk mění své duchovní občanství a rodokmen. Křtem přestáváme patřit do „rodu starého Adama“, který byl poznamenán pádem a hříchem, a stáváme se součástí „rodu nového Adama“ – Ježíše Krista. Katechismus katolické církve k tomu říká: „Křest nejen očišťuje od všech hříchů, nýbrž také činí z novokřtěnce ‚nové stvoření‘, adoptivního Božího syna, který se stal ‚účastným božské přirozenosti‘, Kristovým údem, spoludědicem s ním a chrámem Ducha svatého.“ (KKC 1265)

Materií je při křtu voda, která s sebou nese dvojí symboliku: smrt a život. Vodou jsme omyti a očištěni od všech hříchů (včetně hříchu dědičného). Jsou nám odpuštěny veškeré tresty za hříchy a člověk vystupuje z křestního pramene s čistým štítem. Současně voda dává růst. Při křtu člověk získává nadpřirozenou víru, naději a lásku – dostává světlo víry, které ho má provázet celým životem.

Je-li křest narozením, pak je biřmování duchovním dospěním. V naprosté většině případů (při křtu malých dětí) je křest záležitostí pasivní – dítě je církví s láskou přijato a duchovně vyživováno. Biřmování je naopak aktivním vyražením do světa. Pokřtěné dítě v církvi život přijímá, ale biřmovaný dospělý se stává tím, kdo má církev aktivně budovat – ve své rodině, v práci a v celé společnosti.

Stav lidské duše před biřmováním a po něm lze nejlépe přirovnat k situaci apoštolů před a po Letnicích. Před Letnicemi apoštolové sice znali Krista a věřili v něj, ale po jeho ukřižování byli zavření

ve večeradle a byli plní strachu z pronásledování. Sám apoštol Petr, budoucí hlava církve, krátce předtím ze strachu zapřel Krista před obyčejnou služkou. Po seslání Ducha svatého ti samí muži okamžitě otevřeli dveře, vyšli s odvahou do ulic a začali neohroženě hlásat evangelium. Strach zmizel. Byli naplněni takovou silou, že za svědectví o Kristu nakonec téměř všichni položili svůj vlastní život. To samé se děje při biřmování. Člověk získává zvláštní sílu Ducha svatého, aby se nestyděl za svou víru a dokázal ji žít navenek.

Fulton Sheen v souvislosti s biřmováním říkával, že Duch svatý nás biřmováním zapisuje do Kristovy armády. Ne však proto, abychom útočili na lidi. Biřmovaný křesťan je povolán k duchovnímu boji: k boji proti zlu ve světě, proti lhostejnosti a proti vlastním slabostem, hříchům a sobectví.

Ačkoliv jde o dvě různé svátosti, v obou případech je součástí obřadu pomazání posvátným křížem (olivovým olejem smíchaným s vonným balzámem). Tento akt v sobě spojuje tisíciletou tradici lidstva i dějiny spásy. Ve starozákonních dobách se olejem pomazávali králové, kněží a proroci. Olej symbolizoval Boží vyvolení a nedotknutelnost panovníka. S pomazáním bylo spojeno obdržení moudrosti a schopnosti spravedlivě vládnout. Odtud pochází také titul samotného Ježíše: hebrejské *Mašiah* (Mesiáš) i řecké *Christos* (Kristus) znamenají v doslovném překladu „Pomazaný“. Ve starověku měl olej i velmi praktické využití – pomazávali se jím atleti a zápasníci před zápasem. Olej jim dodával sílu, pružnost a způsoboval, že byli pro soupeře neuchopitelní. Křesťan je při křtu a biřmování pomazán jako takový zápasník, připravený na duchovní zápas s pokušením a zlem.

Při biřmování má však křížmo ještě jeden rozměr. Svatý Augustin upozorňoval, že tato vůně má symbolizovat sa-

Foto: Lenka Pecharová / Člověk a Víra

motný život biřmovaného. Křesťanství nemá zůstat skryté pod pokličkou. Život biřmovaného člověka má skrze jeho slova, ale hlavně skrze vůni dobrých skutků, přitahovat ostatní lidi ke Kristu.

Křest a biřmování patří mezi svátosti iniciační. Křtem dostáváme život a záchranu, biřmováním posílání a moc. Křtem se stáváme součástí Božího království a biřmování z nás dělá jeho svědky v tomto světě. Kdo přijal obě tyto svátosti, má v rukou vše, co potřebuje k tomu, aby ve světě zanechal nesmazatelnou duchovní stopu.

Při liturgii křtu, při svěcení křestní vody se kněz modlí, aby do ní stékala moc Ducha, „toho, jehož působením Panna Maria počala tvého jednorozeného Syna“. Panna Maria stála uprostřed rodící se církve, modlila se s ustrašenými apoštoly a doprovázela je ve chvíli, kdy na ně sestoupil Duch svatý v podobě ohnivých jazyků. Jako Matka církve plní stejnou roli i dnes. Kež doprovází každého z nás, modlí se za nás a pomáhá nám otevřít srdce, abychom dary Ducha svatého přijímali stejně čistě a naplno, jako je přijala ona sama.

Petra Křížová

POKUŠENÍ OBOJAKOSTI A HŘÍCHY PROTI LÁSCĚ

První přikázání Desatera zakazuje uctívat jiné bohy než Hospodina.

Na straně jedné žádá naši celistvou odpověď na Boží bezpodmínečnou lásku k nám. Na straně druhé žádá věrnost cestě, ke které jsme se jakožto pokřtění ve svobodě zavázali. Bůh nás bere doslova za slovo a očekává svědectví víry, tj. důslednost a konkrétnost v našem jednání. Nejde tu jen o závazek k monoteismu, ale o věrném setrvání ve smlouvě. Zprostředkovaná zkušenost Exodu, tj. vyjití Izraele z egyptského otroctví, a každá osobní zkušenost s Exodem nám dává zakusit Boží důvěryhodnost a s tím související změnu našeho smýšlení. To nás pak vede ke změně našeho jednání. Bůh svůj lid nevysvobodil z Egypta, aby si ho sám podmanil jiným způsobem, nýbrž Mu jde o to, aby Boží lid setrval ve svobodě.

Foto: Dominik Novák / Člověk a Víra

Klam zdánlivých výhod padlé přirozenosti

Ale člověk je díky své padlé přirozenosti obojaký. Jeho obojakost je sice v přímém rozporu s vnitřní čistotou, ale v tomto životě přináší nejednu výhodu. Kdybych byl věrný všem zásadám křesťanského života, tak se nikdy nebudu mít tak dobře jako jiní, bude mi unikat hromada světských zážitků a budu navíc považován za blázna. Bohem vyčítaná obojakost se každého týká jinak. Musíme si sami najít, v čem spočívá, ale také to, co a jak by se doopravdy v našem životě projevilo, kdybychom plně důvěřovali v Boha. Pokud člověk podlehně myšlence obojakosti, pak přestane být svobodný a znovu dobrovolně přijme otroctví.

Rozmanité podoby současných model

Jak vypadají ti jiní bozi, kterým navzdory své obojakosti nechceme sloužit? Nazýváme je modlami, které jsou dílem lidských rukou. O modloslužbu se jedná, když člověk uctívá tvora místo Boha

a klaní se mu, ať se jedná o bůžky, nebo o demony, jako je tomu u satanismu, nebo o moc, rozkoš, rasu, předky, stát či peníze (KKC 2113). Pán Ježíš nám jasně říká, že nemůžeme sloužit Bohu i mamonu (Mt 6,24).

Modly více či méně nahrazují ústřední místo, které v lidském srdci patří výhradně Bohu. Intenzita jejich vlivu se mimo jiné odvíjí od množství času, který svým modlám věnujeme, a od hloubky důvěry, kterou do nich vkládáme. Modly mají obvykle v té či oné oblasti větší důležitost v našem životě než samotný Bůh a stávají se falešným předmětem naší naděje. Mohou mít nejrůznější podoby. Skutečně se může jednat o hmotné předměty ze stříbra či zlata. Může se také jednat o lidi, které nekriticky obdivujeme, následujeme a kterým nasloucháme více než Bohu. Modlou je pro řadu lidí jejich zaměstnání, kariéra nebo pozice ve společnosti, v rodině a kdekoli jinde.

Naše dobrá pověst před lidmi se nám může snadno stát modlou, stejně jako

touha, abychom byli s úctou přijímáni svým okolím. Můžeme také přehnaně lpět na svém zdraví a vkládat veškerou naši naději do vědy a zdravotnictví, což nás pak zcela rozhodí, když nám lékaři nedokážou pomoci. Je to jen namátkový výčet banálních příkladů toho, co se nám může stát modlou, opíráme-li se o ni jako o berličku nebo stavíme-li na ní svůj vjem štěstí v životě, přičemž dobře víme, že nám tyto věci nikdy nepřinesou trvalé štěstí, které nabízí jedině Bůh. Jen si to upřímně přiznat.

Usvědčení z hříchů proti lásce

První přikázání nás také velmi jasně usvědčuje z hříchů proti lásce. Vždyť největší a první Ježíšovo přikázání zní: „Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí“ (Mt 22,37). Křesťan sice ve křtu k této Boží lásce dobrovolně přitakal, avšak jediný způsob, jak zaručit, aby dynamika Boží lásky v člověku i skrze něj trvale pulzovala, je dvojí. V první řadě musíme

na Boží lásku odpovídat nezištně a nade všechno ostatní, tedy milovat Boha pro Něho samotného a kvůli Němu. Druhou, neoddělitelnou podmínkou je pak věrné zachovávání Jeho příkázání (Jan 14,21).

Přímým opakem tohoto postoje je zapření Boha. Zapřít Boha znamená v hloubce zapírat Jeho lásku k nám, což je podstata každého hříchu proti lásce k Bohu. Tak jako svatý Petr zapřel Ježíše, tak se to může stát i nám, když se stydíme za to, že jsme katolíci. Tento rozchod s láskou se v našich životech projevuje mnoha dalšími způsoby (KKC 2094). Často začíná plíživou lhostejností, nevďěčností, vlažností v duchovním životě, omrzelostí či duchovní leností, což může vyvrcholit až v pyšnou nenávist vůči Bohu. K hříchu proti lásce dochází také tehdy, když utíkáme z reality svého vlastního bytí. To znamená, že nedokážeme v pokoře uznat svou lidskou nicotnost a nechceme si přiznat pravdu o sobě – totiž že existujeme pouze skrze Boha a bez Něho sami nemůžeme činit vůbec nic (Jan 15,4–5).

Další velké nebezpečí nastává, když dovolíme, aby bezbožnost vstoupila do konkrétních oblastí našeho každodenního života (KKC 2097). Jsou to oblasti (například politika, sex, závislosti, peníze), ve kterých jsme Boha vytěsnili. V takových chvílích odvracíme svůj pohled od Boha, propadáme touze po soběstačnosti, sebestředné sebelásce a/nebo otroctví hříchu; *de facto* modloslužbě světu. Tento úpadek lásky se projevuje také nedbalostí vůči našim křesťnám a biřmovacím závazkům, případně vůči manželským, kněžským či řeholním slibům. Sliby, které jsme Bohu slavnostně a obřadně učinili, jsou totiž zásadními úkony naší zbožnosti, a proto je potřeba je pravidelně v srdci obnovovat. Jistotu a pevnou půdu pod nohama přitom pro toto obnovování nalézáme v tom, že i přes naše lidské slabosti Bůh sám zůstává navždy věrný (2Tim 2,13).

Smysl zákazu zpodobňování a role posvátného umění

Zákaz zobrazovat Boha zpodobněním něčemu pozemskému a klanět se něčemu takovému (Dt 5,8–10) je také součástí prvního přikázání. Bůh všechno přesa-

Foto: Dominik Novák / Člověk a Víra

huje a lidské zobrazení ve své omezenosti nedokáže pojmut Boha. Kromě toho se často vědomě či podvědomě snažíme oklestit náš vjem Boha. Zakazuje se zpodobnění Boha něčím stvořeným, protože Bůh tím ve skutečnosti není. Například Bůh stvořil slunce a vodu, ale přesahuje vše v nejvyšší míře. Bůh není sluncem, ale slunce může například symbolizovat Kristovu lásku. Bůh není voda, ale voda může být symbolem pramenu živé vody, kterou nám dává Ježíš. Je však jednoduché se klanět předmětu tak, jak se to dělá v jiných náboženstvích. Katolíkům bývá někdy vyčítáno, že se klaní obrazům či sochám. Opak je pravdou: vzdáváme úctu svatým, kteří jsou jimi ztvárněni, a skrze takové umění se umocňuje naše láska a úcta k Bohu, kterému jedinému patří klanění. Klaníme se Nejsvětější svátosti oltářní, která zpřístupňuje vzkrísěného Krista podle Jeho vlastních slov (Mt 26,26), ale úklona před oltářem je projev úcty předmětu, který symbolizuje Krista, nárožní kámen (Mt 21,42).

Hlubší rovina tohoto zákazu nás varuje, abychom si nedělali o Bohu hotoovou představu, protože Bůh je všeobjímající a vždy se vymyká naší představě (Zj 22,13), která by ho chtěla ovládnout či vymezit. Padlá přirozenost člověka si touží vytvořit okem neviditelnou podobu Boha v našich myšlenkách a představách, ale mnohdy odlišnou od toho, jakým On

skutečně je. Bůh nám dal Písmo svaté rozvinuté v Katechismu, abychom Ho poznávali, a proto se máme stále vzdělávat a hledat odlesky pravé Boží tváře v tomto světě. Nemáme zůstávat na povrchu, ale máme být připraveni zajet na hlubinu a spustit sítě k lovu (Lk 5,4). V tomto smyslu židovský myslitel Martin Buber přeložil Boží jméno Jahve nikoliv obvyklým „Jsem, který jsem“, nýbrž v hebrejštině bližším dynamickým vyjádřením: „Budeš mě vnímat v každé situaci jinak, nikdy nejsem stejný.“

Hledání Boží vůle a každodenní dřina odevzdání

V modlitbě *Otče náš* prosíme: „Přiď království Tvé, buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.“ Nedůvěru v Boha prokazujeme i různými způsoby, kterými řešíme životní problémy. Jak intenzivně hledáme Boží vůli v každodenním životě? Kolik času dáváme Bohu na to, aby nám zjevil správná řešení pro naše plány, problémy a starosti? Hledáme spíše Boží vůli, nebo se necháme vést vlastní intuicí a životní zkušeností? Připravujeme se s Bohem na den, do kterého vstupujeme? Reflektujeme s Ním den, který jsme prožili? Je tím prvním, ke kterému se utíkáme, když prožíváme úzkost, nejistotu, strach, ale i radost a úspěch? Je Bůh skutečně na prvním místě v našem životě? Ježíš přece říká: „Ne každý, kdo mi říká ‚Pane, Pane‘,

vejde do nebeského království, ale ten, kdo koná vůli mého Otce v nebesích.“ (Mt 7,21)

Bohu přece jde o to, abychom si nepřidělávali starosti o naši budoucnost, vždyť Bůh sám se stará. „Hleďte nejprve Boží království a jeho spravedlnost, a toto vše vám bude přidáno.“ (Mt 6,33) Věříme, že Bohu můžeme odevzdat své starosti a žít bezstarostný život? Takový život prosím nezaměňovat za pohodlný život. Naopak: spočívá v každodenní dřině odevzdávat Bohu vše, co jsem a co mám, neustále hledat Jeho vůli, často vykročit do neznáma, neustále ladit svou lidskou vůli s Jeho vůlí, jak to dělal Ježíš, a nelpět na výsledku. Ježíšovo „pojdte ke Mně všichni, kdo se lopotíte“ pokračuje „učte se ode mne“. Jedná se o proces čím dál intenzivnějšího soužití s Bohem. Jemu vytvářím čím dál větší prostor ve svém srdci, já se musím menšit, aby On mohl růst. Možná hlavní poselství tohoto prikázání je připomenutí, že člověk sám byl stvořen k Božímu obrazu a k Jeho podobě (Gn 1,26). Neexistuje na světě věrnější obraz a věrohodnější podoba Boha než v člověku, který žije podle Božích prikázání.

P. Tomas van Zavrel

P. Mr. Mgr. Tomas van Zavrel
administrátor farností Hluboká nad
Vltavou a Hosín

JAK SE STÁT DHIMMÍM

Koncem července vtrhlo z Maroka do španělské severoafrické exklávy Ceuta přibližně 60 000 migrantů. Šlo převážně o mladé muže.

A protože 99 procent Maročanů vyznává islám, většina z nich byla téměř jistě muslimského vyznání. Ceuta není španělskou kolonií. Je „autonomním městem“, které je nedílnou součástí španělského státu, přičemž španělská svrchovanost nad tímto územím sahá až do roku 1580. Ceuta je tedy vstupní branou do Evropské unie a prioritním cílem „nelegální“ imigrace.

Církev váhajíc

Španělská policie většinu migrantů zatlačila zpět přes hranici. Zanechali za sebou – jak poznamenal *Wall Street Journal* – jinak poklidné město otrěsené chaosem. To vše je nyní již minulostí. Co však zůstává v paměti, je reakce španělské církve: nejednoznačná směs obav o dodržování zákona, starosti o traumatizované legálně žijící obyvatele Ceuty a silné obavy z toho, že by incident mohl být využit jako „politická zbraň“ k polarizaci veřejného mínění, demonizaci migrantů a „podněcování strachu“. K této poslední obavě – tedy k přístupu k migrantům – se za chvíli vrátíme. Nejprve však trochu historického pozadí a širšího kontextu.

Jacques Ellul († 1994)...

... byl významný francouzský filozof a odborník na historii a sociologii. Za druhé světové války působil ve francouzském odboji a pomáhal Židům uprchnout před pronacistickým vichistickým režimem. Nejvíce se proslavil řadou svých knih, včetně stěžejních děl, jako jsou *La Technique ou l'Enjeu du siècle* (Technika čili sázka století) a *Propagandes* (Propaganda). Byl také přesvědčeným (kalvinistickým) křesťanem a laickým teologem reformované církve ve Francii. V této roli byl výrazným kritikem islámu a vznikající perspektivy „islamizované“ Evropy.

Ellul je pro dnešní sekulární narativ nepohodlnou postavou. Žijeme v době, kdy evropské elity odmítly křesťanskou minulost kontinentu a zároveň přepisují dějiny tak, aby zmírnily a vyzdvihly mnohé prvky islámu. Křesťanští myslitelé mezitím ve snaze o vzájemný respekt často zlehčují propasti, které oddělují judaismus, křesťanství a islám. Veřejně vystupující osobnosti, které odmítají naskočit na tento trend, bývají označovány za „rasisty“, jako například Jean Raspail nebo za „alarmisty a islamofoby“ jako Michel Houellebecq (kvůli svému románu *Podvolení*), případně za akademicky málo seriózní, jako například historička Bat Ye'or (viz níže).

Ellula by však, kdyby byl dnes naživu, nebylo možné tak snadno odmítnout. Jeho důraznou kritiku islámu lze nalézt ve dvou jeho knihách. Zjednodušeně řečeno tvrdí, že tři velká „monoteistická“ náboženství mají velmi odlišné chápání Boha, sebe navzájem i lidské osoby. Nesdílejí společný základ v Abrahamovi. A ke svým Písmům také nepřístupují stejným způsobem. Na tento argument dnes navazuje francouzský katolický filozof Rémi Brague, držitel Ratzingerovy ceny. A tento rozdíl má velmi praktické a konkrétní důsledky v reálném světě.

Totalitární prvek v islámu

Ellul obzvláště kritizoval to, co v islámu považoval za nereformovatelný totalitární prvek založený na údajném božském právu. To vedlo k tomu, že islám do náboženského myšlení zavedl pojem „svaté války“. A to následně vyvolalo jako reakci křesťanskou představu „křížové výpravy“.

Pro islám jsou násilí a donucování – jsou-li považovány za nezbytné – legitimními prostředky k šíření víry. Jsou zakódovány v samotné původní struktu-

Maročané na území španělské Ceuty. Foto: HazteOir.org / flickr

ře islámu způsobem, který je křesťanství zcela cizí. Jak Ellul poznamenává, křesťanům to v dějinách jen zřídka bránilo ignorovat vlastní přesvědčení ve snaze sledovat své vlastní zájmy. Pokud však jde o základní postoje k náboženskému násilí, mají tato dvě náboženství velmi odlišnou „DNA“.

Pro naše účely se některé z Ellulových klíčových myšlenek o islámu objevují v jeho předmluvě ke knize *The Dhimmi* a v jeho úvodu ke knize *The Decline of Eastern Christianity Under Islam* (Úpadek východního křesťanství pod islámskou nadvládou), jejichž autorkou je židovská historička Bat Ye'or (pseudonym Gisèle Littmanové). Velkou hodnotou obou knih je jejich důkladně podložené zkoumání života dhimmíů v průběhu staletí. Dhimmíové byli a jsou nemuslimové žijící pod islámskou vládou. Dnes se hodně hovoří o muslimské „toleranci“ vůči Židům a křesťanům v muslimských zemích. Historické záznamy jsou smíšené – ale jen zřídka příznivé.

Dhimmituda

Podle teorie jsou dhimmíové „chráně-

nými“ lidmi. V praxi však nikdy nemají plnou rovnoprávnost s muslimy. Čím více ortodoxnějším se stává islámský režim a čím více se řídí právem šaría, tím více dhimmíové trpí jako podřízená společenská vrstva. Jak Ellul zdůrazňuje, „práva“ dhimmíů jsou právy přiznanými a podmíněnými, která mohou být kdykoli odejmuta. Ještě horší je, že v minulých staletích byly časté masakry dhimmíů a brutální pronásledování křesťanů pokračuje v některých muslimských komunitách dodnes. Dlouhodobým důsledkem tohoto útlačení je pomalé udušení všeho, co není muslimské. Příkladem je mnoho. Před muslimským vpádem existovalo v severní Africe přibližně 300 diecézí. Dnes jsou pohřbeny v písku a zapomenuty.

Ellul dochází k závěru, že „v rámci ‚živého kontextu‘ současných dějin [dílo Bat Ye'or] přináší jasné varování. Muslimský svět se ve svém způsobu nahlížení na nemuslimy nezměnil, což je připomínkou osudu, který čeká ty, kdo se v něm jednoho dne mohou ocitnout pohlceni.“ Stručně řečeno, dnešní Evropa se svými iluzemi o podstatě islámu a svou morální

a kulturní paralýzou tváří v tvář masové muslimské imigraci kráčí jako náměsíčná vstříc dobrovolné „dhimmitudě“.

Církev je rodina

Tím se vracíme k událostem v Ceutě a k jejich důsledkům pro církev. Jednou z velkých předností křesťanství je úcta k důstojnosti každého člověka, věřícího i nevěřícího, jakožto Božího dítěte. Církev této důstojnosti mimořádně účinně slouží svou podporou migrantů. Je to podstatná součást naší víry. Ale rodina – a církev je velmi početnou rodinou s velmi konkrétní biblickou vírou – má své první povinnosti nikoli vůči cizincům, ale vůči zdraví, bezpečí a budoucnosti vlastních členů. Jinak rodina sama zajistí svůj zánik.

Pokud církev připustí, že bude vnímána jako ta, kterou více znepokojuje osud cizinců s odlišnou a historicky vůči ní odolnou a nepřátelskou vírou než potřeby vlastních lidí – tedy těch, kteří ponesou náklady nekontrolované imigrace –, podílí se na vlastním zániku.

Už se to stalo. Může se to stát znovu. A neposlouží to nikomu.

Francis X. Maier
The Catholic Thing
přeloženo

Francis X. Maier
vedoucí pracovník pro oblast katolických studií v Ethics and Public Policy Center

Z nabídky nakladatelství a knihkupectví PAULÍNKY

NAKLADATELSTVÍ PAULÍNKY • Jungmannovo nám. 18, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 818 757, on-line knihkupectví: www.paulinky.cz, objednavky@paulinky.cz

Marek Woś: Bartolo Longo: Apoštol růžence a zakladatel baziliky v Pompejích

Podivuhodný život bl. Bartola Longa (1841–1926), kdysi spiritisty a kněze satanistické sekty, dokládá, že Bůh povolává ke svatosti každého. Po zázračném obrácení žil převážně v Pompejích, kde se věnoval sirotkům, dětem vězňů a šíření růžence, k čemuž ho vyzvala Panna Maria.

Brož., 224 s., cena 279 Kč

EVOLUCE, KYBERNETIKA A ETIKA ŽIVOTA

Myšlenka, že se různé druhy rostlin a živočichů mohly vyvinout ze společných počátků, není výdobytkem moderní vědy.

Teologické zárodky evolučního myšlení

Již antičtí filozofové si všímali nápadné podobnosti mezi blízkými druhy, jako jsou kůň a osel, a uvažovali o jejich společném předkovi. Tento koncept později rezonoval i v dílech nejstarších křesťanských spisovatelů. Sv. Tomáš Akvinský v díle *Summa contra gentiles* (Suma proti pohanům) poukazuje na to, že Bůh nestvořil rostliny a zvířata přímo, nýbrž dal vodě a zemi moc, aby vydaly živoucí bytosti. Sv. Augustin tuto myšlenku rozvinul konceptem *rationes seminales* – semenných a příčinných principů, které Bůh vložil do hmoty a z nichž se život vyvíjel podle Bohem daných zákonů. Ačkoliv byla tato představa po zániku západorímské říše na čas zapomenuta, ukazuje, že idea vnitřního vývojového potenciálu hmoty má hluboké historické kořeny. Později ji však sv. Bonaventura korigoval důrazem na primární stvořitelské působení, které v hmotě spíše aktualizuje již přítomné, než aby jí vtisklo zcela novou formu.

Darwinův obrat a antropický princip

S příchodem novověké vědy se do popředí dostala otázka vyhynutí a přeměny biologických čeledí. Rané teorie, jako byl katastrofismus George Cuviera, předpoklad ubývání životní síly Giovanniho B. Brocchiho či transformace Jeana-Baptisty Lamarcka, nedokázaly problém zániku vyšších systematických skupin uspokojivě vysvětlit. Charles Darwin tento problém úspěšně otočil. Místo pouhého zániku se zaměřil na mechanismus, který vedl k naší vlastní existenci. Tento pohled úzce souvisí s antropickým principem v astronomii: vesmír je buď takový, že v něm můžeme existovat (slabší verze), nebo je přímo nastaven tak, abychom v něm vznikli (silnější verze). Křes-

Detail mozaiky v římské bazilice sv. Klimenta Roma. Foto: Rital234 / wikimedia

tánská teologie k tomu dodává, že vesmír je koncipován tak, aby se v něm mohl vtělit Kristus. Kristus jako Alfa a Omega pak nabízí i matematickou analogii: na kružnici je k prvnímu i poslednímu bodu stejný nekonečný počet bodů, což naznačuje, že první příčina může být zároveň příčinou finální.

Kybernetika

Darwinova doba ještě neznala kybernetiku, která později definovala zásadní pravidlo: žádný neřízený systém nemůže produkovat systémy stále vyššího řádu. V neřízeném systému entropie roste, což znemožňuje vysvětlit ontologické skoky ve vývoji světa. Kybernetika naopak ukazuje, že příroda se musí vyvíjet jako systém řízený. Evoluce je z tohoto pohledu pouze jedním z nástrojů, nikoli samospásným algoritmem. Teorie inteligentního designu tak nabízí racionální základ, který evoluci nepopírá, ale odmítá její ryze materialistické filozofické komentáře.

Zásadním průkopníkem tohoto pohledu byl Norbert Wiener, který v knize *Kybernetika neboli řízení a sdělování v živých organismech a strojích* definoval informaci jako třetí klíčovou veličinu vedle hmoty a energie. Obecné zákonitosti řízení platí bez ohledu na hmotnou realizaci systému. W. R. Ashby a další kybernetici zdůrazňují, že materiálnost je irelevantní; podstatný je nehmotný software, nikoliv hardwarová infrastruktura. Stejně jako duši nelze redukovat na tělo, informaci nelze redukovat na pouhou biochemii.

Množství informace ukazuje i samotná struktura DNA. Dle výpočtů, které zmiňuje Harun Yahya, by vypsání informace jediné lidské buňky zaplnilo 900 svazků po 550 stranách. Wiener zase srovnával počet asymetrických atomů uhlíku v zárodečné buňce s počtem znaků potřebných k zakódování *Encyclopædia Britannica* v morseovce. Přenos a uchování této informace má obrovské energetické nároky, což je fakt, který

moderní biologie často opomíjí, ačkoliv jej ilustruje i energetická náročnost těžby kryptoměn či zjištění astronomů, že černé díry ničí hmotu, nikoliv však informaci.

Mýtus boje o život a úspěch kooperace Darwinův předpoklad, že vývoj pohání nemilosrdný boj o život, v němž vítězí silnější a dokonalejší, je z biologického hlediska silně zjednodušující. Ve skutečnosti bývají úspěšnější ti tvorové, kteří lépe spolupracují nejen mezi sebou, ale i s okolím. Naopak vysoce specializované druhy často brzy vymírají, protože jejich přizpůsobení je příliš křehké. Rychlá specializace vede k rychlejší degeneraci, což je v přímém rozporu s původními darwinistickými představami. Dlouhodobě úspěšné jsou spíše málo specializované organismy, jako jsou žraloci, kteří obývají oceány již od prvohor.

Společenský darwinismus a ztráta úcty k životu

Z biologických teorií se časem vyvinul tzv. společenský darwinismus, který princip boje o život aplikoval na lidskou

společnost. Tato ideologie doporučovala bezohledné úsilí o úspěch i likvidaci „nevhodných“ jedinců a bohužel našla ohlas i v totalitních režimech 20. století, včetně hitlerovského Německa.

Proti tomuto mechanistickému pohledu se však již dříve ohradil Tomáš Garrigue Masaryk. Jak zaznamenal Karel Čapek, Masaryk Darwinovu mechanickou nahodilost a selekční princip boje o život odmítal. Držel se „hypothesy tvořitelské“, dle které ideje získávají metafyzickou podstatu právě skrze tvůrce. Elita první republiky tak darwinistický relativismus a historicismus odmítala ve prospěch realismu a etického rozměru lidské existence.

Tento etický rozměr byl historicky ukotven v lékařské etice. Již Hippokratova praxe vedla k absolutní úctě k životu od jeho počátku až do konce a zakazovala podávat smrtící léky. Lékařství bylo chápáno jako zasvěcení, nikoliv jako řemeslo, a křesťanství tento antický odkaz dále zjemnilo. Zlom nastal až s nástupem pozitivistických přírodních věd, kdy se z lékařů stali pouzí „správci“ těl

a pacienti jako lidské bytosti ustoupili do pozadí. Dehumanizace medicíny vyvrcholila v nacistickém Německu, kde se lékaři stali hlavními vykonavateli údajně vědecké rasové ideologie. K etickému úpadku lékařství přispěl i komunistický režim, který problém dehumanizace rovněž ignoroval.

Znovuobjevení faktu, že život není pouhým hardwarovým shlukem buněk, ale nese v sobě nehmotnou informaci a etický rozměr, tak zůstává klíčovou výzvou pro současnou vědu i společnost.

Petr J. Jílek

*Petr J. Jílek
člen Řádu svatého Lazara
Jeruzalémského*

JE ČESKÁ TELEVIZE DEZINFORMAČNÍ MÉDIUM?

„V Praze se dnes demonstrovalo proti potratům, ale taky za práva žen,“ řekl v hlavních večerních zprávách České televize hned na úvod Michal Kubal v den, kdy proběhl pochod pro život 2026. Šlo by to nazvat dezinformací?

Co je dezinformace? „Dezinformace je záměrně nepravdivá nebo zavádějící informace, která se šíří s cílem oklamat lidi a ovlivnit jejich názory či chování.“ Její původce – dezinformátor – ví, že jeho informace je nepravdivá a šíří ji se zlovolným záměrem. Je tedy věta Michala Kubala dezinformační? Je šikovně formulovaná, aby bylo obtížné ji vyvrátit. Je to profesionálně zvládnutá forma propagandy ve šlépějích dr. Goebbelse.

V tomto ohledu definici dezinformace splňuje a tento pojem by byl právě pro tyto případy výhodný, neboť nelze jednoduše napsat, že Michal Kubal a Česká televize lže.

První část té věty je bez kontextu víceméně pravdivá. Ano, Hnutí pro život ani jeho stoupenci umělým potratům nefandí. Ale tak to má ostatně spousta lidí. Podstata jeho činnosti je však jiná a téma letošního pochodu bylo taky

o něčem jiném (viz webové stránky hnutí: „Účastníci Pochodu pro život chtějí zároveň povzbudit politiky k podpoře konkrétních opatření v oblasti daní, bydlení a mobility, aby narození dítěte nevedlo k propadu životní úrovně rodiny.“) Novináři ČT přitom – stejně jako novináři ostatních médií – měli k dispozici tiskovou zprávu a další informace si mohli snadno dohledat. Přesně za to jsou totiž štědře placeni. Druhá část věty už je při-

Foto: David Marek

močáře manipulativní. Kubal a spol. nekriticky přejali rétoriku odpůrců pochodu. Dodnes si na stránkách ČT přečteme věty typu: „Protest Praha je feministická začal za dohledu policie na náměstí Republiky po jedenácté hodině dopolední. Byl pokojný formou karnevalu, neboť karneval je podle organizátorů místem, kde je chování vytržené z každodenního řádu a umožňuje svobodu.“ A jeho účastníci samozřejmě demonstrovali „za práva žen“. O početných zástupcích extremistické organizace Antifa, z nichž část dorazila z Německa či Polska, ani zmínka. O verbální a někdy i fyzické agresi mnohých odpůrců Pochodu pro život i vůči rodinám s malými dětmi či starým lidem ani slovo – takhle totiž vypadala realita pro toho, kdo tu akci viděl na vlastní oči. Nikoli barvotiskový obrázek podaný Českou televizí. Lze tedy říci, že Česká televize manipulovala a v důsledku přinesla lživý obraz reality. Za peníze plátců „koncesionářských“ poplatků.

Přesto přese všechno nechceme tvrdit, že Michal Kubal a Česká televize jsou dezinformátoři.

Jak je to možné? Jelikož sám pojem dezinformace je „dezinformační“. Všim-

něte si: když o někom řeknete, že lže, je to tvrdé obvinění, ale jaksi přímočaré. Férové. Dobře. Lžu, tak mi to dokaž! Můžete o tom vést debatu, ať ústy, nebo písmem. Když ale o někom řeknete, že dezinformuje, je to, jako byste na obviněného hodili pukavec. Ten puch na vás ulpí. Každý z nás někdy lže, z různých důvodů. Někdy dokonce z dobrých důvodů. Ale dezinformovat může jen méněcenný člověk, dezolát, *Untermensch*. Nejste jen tak obyčejný lhář, ale dezinformátor. Samozřejmě „placený z Ruska“. To je implicitně obsaženo v tomto slově a tohle o druhých říkáte, když toto slovo používáte.

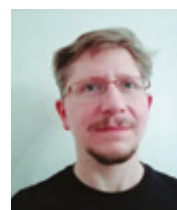
Zatímco k pravdám a lžím ve věcech tohoto světa se mnohdy dostáváme obtížně, musíme je dokazovat, studovat, prověřovat a nikdo z nás nemáme absolutní jistotu, že dnešní pravdy nebudou zítřejší lži, koncept dezinformace vytváří svět, v němž pravdy a lži ve věcech tohoto světa jsou pevně a napořád dány. Ocítáme se ve světě foltýnovských „sviní“ a halíkovské „patologické sedliny společnosti“, kde lze těmito slovy beztréstně nálepkovat své spoluobčany. Je to svět rozdělený na lidi z podstaty dob-

ré (ty, co „stojí na správné straně“) a na lidi z podstaty zlé (ty ostatní). Svět Světla a Temnoty.

Příklad s Hnutím pro život a Českou televizí není náhodný. Česká televize se podle svých slov věnuje právě „dezinformacím a mediální gramotnosti“. Co podle svých slov údajně vyučuje a potírá, toho si sama hojně dopřává. Hnutí pro život je ideální oběť. Je to ideologický nepřítel, který stojí na temné straně. Odstřelit ho je snadné, neboť prakticky nemá mediální pokrytí. Zabývá se obtížným tématem, které se nevejde do jednoduchých frází. A samozvaní *fact-checkeři* (čili „ověřovači faktů“) si ověřují jen fakta, která jsou preferovaná. Jsou to hlídači „narrativu“, rozumí se toho jediného správného. A koncept „dezinformace“ je mocenským nástrojem na prosazování tohoto jediného správného „narrativu“.

Jestliže necháme společnost zamořit touto manichejskou lampasáckou mentalitou, plnou primitivních zkratk a manipulativních nálepek, již vynikající PR dělají některé oblíbené televizní celebrity, hrozí, že se zase jednou probudíme do nelidského světa. Každá doba má své Emanuely Vajtaury, Vladimíry Krychtálky¹ a Emanuely Moravce, kteří čekají na svou příležitost. Představitelé katolické církve by měli být první, kdo tuto mentalitu odmítnou.

Jan Šindelka

Jan Šindelka
farní knihovník

1 Protektorátní novináři kolaborující s nacisty, po válce odsouzení k trestu smrti.

POUTNÍ DŮM SVATÉ RODINY VE VYŠŠÍM BRODĚ

Řehole svatého Benedikta, která je základem dokumentem pro život cisterciáků, klade velký důraz na pohostinnost. Přijímání hostů věnuje celou dlouhou kapitolu. Podle ní mají bratři v příchozích hostech vidět samotného Krista, který sám řekl „byl jsem na cestách a ujali jste se mě“ (Mt 25,35). Proto jsme i v klášteře ve Vyšším Brodě přestavěli bývalý hospodářský trakt na poutní dům, který jsme svěřili pod ochranu Svaté rodiny. Chceme, aby se z poutního domu stalo místo, kde lidé mohou najít odpočinek na těle i na duši, a kde mohou čerpat sílu ke své životní cestě. Podle slov proroka Izajáše, který říká „s radostí budete čerpat vodu z pramenů spásy“ (Iz 12,3), chce být vyšebrodský klášter oázou ve světě, který stále spěchá a neví kam, ve světě, kde jsou peníze až na prvním místě, a kde umělá inteligence válkuje zdravý rozum.

Poutní dům s kapacitou 110 lůžek je otevřen pro jednotlivce i rodiny, ale i pro organizované skupiny. Nabízí ubytování zejména za účelem duchovně rekreačních pobytů, tedy pro všechny, kteří se chtějí ztišit, účastnit mše svaté, modliteb bratří nebo konkrétních exercicií – tedy odpočinout na těle i na duši. Disponuje

Foto: poutnidum.klastervyssibrod.cz

pokoji buď se společným nebo vlastním sociálním zařízením. Součástí poutního domu je i vlastní kaple, přednáškový sál a jídelna. Samotný klášter nabízí možnost prohlídky obrazových galerií a historické knihovny, a v létě také významného relikviáře Závišova kříže, který ukrývá ostatek dřeva z Kristova kříže. Okolí Vyššího Brodu je také atraktivní turisticky, jak pro množství památek, tak zejména pro malebnou krajinu v předhůří Šumavy s nedalekou lipenskou přehradou, jež se někdy nazývá jihočeským mořem. K lipenské přehradě, která v létě nabízí místo

pro koupání a v zimě pro bruslení, vede přímo z Vyššího Brodu cyklostezka.

Chceme, aby byl poutní dům finančně dostupný všem, kteří mají opravdový zájem o pobyt v našem klášteře. Proto nabízíme slevy pro duchovní a zasvěcené osoby, studenty a početné rodiny.

Proto „vzhůru všichni, kdo žízníte, pojdte k vodám a přijedte čerpat vodu z pramenů spásy“ – ve Vyšším Brodě. Srdečně vás zvou bratři cisterciáci.

Web: poutnidum.klastervyssibrod.cz
E-mail: recepc@klastervyssibrod.cz

PROČ NÁS TOLIK BAVÍ SLEDOVAT ÚPADEK SVĚTA?

Jako žena v devátém měsíci těhotenství, kdy je spánek poměrně obtížný, protože na každé otočení se ze strany na stranu potřebujete stavební povolení, občas sklouznu k tomu, že si v noci vezmu do ruky telefon s úmyslem podívat se, co je nového.

Další kostel se zavírá, další průzkum ukazuje pokles počtu věřících. Porodnost klesá, manželství ubývá, lidé odcházejí z církve. Někde schválili zákon, nad kterým člověk kroutí hlavou. Nějaký kněz pronesl něco, co by snad bylo lepší neslyšet, nějaký biskup naopak neřekl něco,

co podle nás říct měl. Do toho válka, politická krize, zneužívání v církvi a titulky oznamující konec západní civilizace. Samostatnou kapitolou jsou zprávy o počasí podobající se pasážím z apokalypsy. Člověk přečte jednu zprávu, potom druhou, třetí a po chvíli má poměrně jasno

v tom, kam svět směřuje.

Křesťan nemusí být optimista

Nechci tím tvrdit, že bychom si měli problémů přestat všimnout a místo toho se soustředit na hezké věci. Ten, kdo se za každou cenu ohání pozitivním myš-

lením, má podle mě silně zamlžené své třetí oko. Tak jednoduché to není. Křesťanství ostatně nikdy nebylo zvlášť optimistické v představě, že lidstvo bude postupně lepší a lepší. Evangelium nic takového neslibuje a křesťanský pohled na člověka počítá s tím, že jsme schopni velkého dobra stejně jako velkého zla. A právě proto nelze morální pokrok lidstva považovat za něco jednou provždy získaného. Benedikt XVI. ve *Spe salvi* upozorňuje právě na rozdíl mezi morálním a technickým pokrokem. Technické poznání se může hromadit. Každá generace nemusí znovu vynalézat kolo, protože může navázat na objevy těch předchozích. S morálkou to tak nefunguje. Nemůžeme svým dětem odkázat vlastní ctnost tak, jako jim můžeme odkázat knihovnu (prosím, tati) nebo dům. Každá generace se znovu rozhoduje, co udělá se svou svobodou. Nemáme proto žádnou záruku, že společnost, která něco pochopila, to za padesát let znovu neodmítne. Není nic nekřesťanského na tom vidět, že rodina prochází krizí, že pornografie ničí vztahy nebo že některé evropské kostely zejí prázdnotou. Stejně tak nemusíme předstírat, že uvnitř církve nejsou vážné problémy. Pokud dům hoří, je dobré si přiznat, že hoří. Poněkud jiná věc je sednout si naproti němu a začít se zájmem pozorovat plameny.

Příjemný pocit člověka, který měl pravdu

Pokud někdo roky tvrdí, že sexuální revoluce poškodila manželství, každá další statistika rozpadu rodin mu poskytne nový argument. Kdo upozorňuje na důsledky sekularizace, najde potvrzení v prázdných kostelech. A kdo dlouho varoval před určitým směřováním společnosti nebo církve, může při každém dalším problému říct: *Vidíte?*

Mít pravdu je příjemné. Dokonce i tehdy, když jde o věci, u kterých bychom si měli přát, abychom se mýlili. Špatná zpráva přestane být pouze špatnou zprávou a stane se také důkazem. Čím je situace horší, tím přesvědčivěji potvrzuje náš pohled na svět. A odtud už není daleko k rozdělení na ty, kteří stále ještě nechápou, co se děje, a na nás, kteří jsme prohlédli. Pokaždé když se přistih-

Spinello Aretino: Příběhy z Legendy o sv. Benediktovi (1387)

nu u podobného uvažování, vzpomenu si na farizea z Lukášova evangelia: „*Bože, děkuji ti, že nejsem jako ostatní lidé.*“ Jeho problém nebyl v tom, že by všechno, co o sobě říkal, bylo nepravdivé. Problém byl v tom, co s ním jeho vlastní správnost udělala.

Katolický doomscrolling

Doomscrolling obvykle vypadá nějak takto: válka, katastrofa, kriminalita, politický konflikt, ekonomická krize a znovu válka. Sociální síť rychle zjistí, co v člověku vyvolává nejsilnější reakci, a začnou mu toho nabízet víc. My katolíci jsme si vytvořili vlastní variantu doomscrollingu.

Skandál. Špatná liturgie. Pohoršující výrok kněze. Spor biskupů. Další průzkum o poklesu religiozity. Zavřený kostel. Kontroverzní dokument. Něco z Německa. Statistiky porodnosti. Rozvody. Potraty. Gender. A nakonec video s titulem, který slibuje, že neuvěříme tomu, co právě řekl nějaký kněz. Po půlhodině podobného obsahu není těžké nabýt dojmu, že církev stojí těsně před definitivním zhroucením a západní civilizace to má spočítané.

Jenže ve stejnou chvíli někdo vstoupil do semináře. Někdo se po dvaceti letech odhodlal jít ke zpovědi. Někdo žena se rozhodla, že si své dítě nechá. Někdo

Foto: Martina Řehořová / Člověk a Víra

manželství překonalo krizi, která vypadala beznadějně. Někdo poprvé v životě otevřel evangelium. A někde sedí kněz ve zpovědnici a dělá přesně to, co dělal včera a co pravděpodobně bude dělat i zítra.

A o většině těchto věcí se nikdy nedozvíme.

Sledovat je jednodušší než dělat

Ještě jeden důvod může vysvětlovat, proč nás zprávy o úpadku tolik přitahují. Jejich sledování po nás vlastně nic nechce. Přechází pět článků o rozpadu rodiny je podstatně jednodušší než se trpělivě věnovat vlastní rodině. Můžeme dlouze diskutovat o krizi kněžských povolání, aniž bychom se někdy pomodlili za konkrétního kněze. Můžeme sdílet statistiky o mladých, kteří opouštějí církev, aniž bychom se některého z nich zeptali, proč vlastně odešel. Můžeme se děsit demografického vývoje Evropy a současně vnímat každé omezení, které přináší vlastní děti, jako zásah do života, který jsme si naplánovali. A především můžeme celé hodiny sledovat úpadek kultury, aniž bychom sami něco kulturně hodnotného vytvořili.

Člověk přitom snadno získá pocit, že se angažuje. Je informovaný. Ví, co se děje. Zná příčiny. Čte správné komentáře a dokáže problém velmi přesně pojmenovat. Jenže přesná diagnóza sama o sobě pacienta nevyлéčí. Naděje se pro-

jeví tím, že i za špatných okolností ještě považujeme za smysluplné něco dobrého dělat.

A co když mají pesimisté pravdu?

Pořád ale zbývá jedna námitka. Co když to s námi opravdu jde z kopce? Co když skutečně žijeme v období kulturního úpadku? Co když bude za několik desetiletí v Evropě méně křesťanů, méně rodin, méně dětí a méně kněží? Co když některé instituce, které dnes považujeme za samozřejmé, nepřežijí? Co když se církev v našich zemích skutečně stane malou menšinou? Může se to stát. Něco z toho se už ostatně děje. Jenže zatímco optimista očekává dobrý výsledek, křesťan žádnou záruku příznivého historického vývoje nedostal. Základem naděje nemůže být žádný politický projekt, společenský systém ani naše představa budoucnosti. Základem je Bůh. Kdyby příští průzkum ukázal prudký nárůst návštěvnosti kostelů, máme větší důvod věřit v Krista? A pokud naopak ukáže další propad, máme menší?

Co dělal Benedikt, když padal Řím

Svatý Benedikt z Nursie žil v době, kterou bychom dnes pravděpodobně označili za velmi dobrou živnou půdu pro *doomscrolling*. Starý politický řád se rozpadal, Itálii procházely války, instituce slably a svět, který lidé znali po staletí,

mizel. Benedikt ten proces nezastavil. Nezachránil římskou říši a neměl žádný plán na obnovu západní civilizace. Odešel do Subiaca a začal žít jinak. Z tohoto rozhodnutí nakonec vyrostlo něco, jehož význam Benedikt sám těžko mohl dohlédnout. Kláštery se v dalších staletích staly místy modlitby, práce, vzdělanosti a kultury. Zatímco jedna podoba Evropy mizela, uvnitř té nové pomáhaly uchovávat a vytvářet něco, z čeho pak Evropa dlouho žila.

Mám ráda ten kontrast právě proto, že svatý Benedikt nemohl vědět, jak to dopadne. Nezakládal Monte Cassino s vědomím, že právě „zachraňuje západní civilizaci“. Dělal to, co v dané chvíli pokládal před Bohem za správné. Když viděl svět zmítaný krizí, nezaložil newsletter o pádu Říma. Založil klášter.

Nemusíme zavírat oči před tím, co se kolem nás děje. Má smysl znát stav církve, společnosti i kultury a někdy je nutné o něm mluvit velmi otevřeně. Nakonec i tento článek je dalším textem o problému současného světa. Jen by byla škoda zůstat u jeho popisování. Má smysl uzavírat manželství v době, kdy se manželství rozpadají. Přijímat děti v zemi, kde se jich rodí málo. Učit je modlit se, i když nevíme, zda budou za dvacet let věřit. Zakládat školy, komunity a kláštery. Psát dobré knihy. Pečovat o staré lidi. Podporovat kněze. Chodit ke zpovědi. Něco stavět, i když netušíme, jak dlouho to vydrží.

Ne proto, že máme jistotu, že tím obrátíme běh dějin. Takovou jistotu neměl ani Benedikt. Nezajímá mě tolik, zda je pravda, že západní civilizace upadá, nebo ne. Mnohem víc mě zajímá, co při tom případném úpadku budeme dělat my.

Magdaléna Misterková

Mgr. Magdaléna Misterková
publicistka

DÍTĚ NENÍ NEHODA ANI PROFESNÍ SELHÁNÍ

Píší slovenští biskupové: *Drazí bratři a sestry, válečné konflikty nás naléhavě vedou k zamyšlení nad tím, jakou hodnotu má lidský život. Mnohem intenzivněji si uvědomujeme, jak nesmyslné je, když kvůli mocenským ambicím jednotlivců umírají vojáci či civilisté. Plačící matky, ovdovělé manželky, bolestí sužované sestry a osiřelé děti jsou děsivým důsledkem válek, v nichž jsou v konečném důsledku všichni poraženi a největší utrpení nesou ti nejzranitelnější. „Hněv a zuřivost – obojí je odporné, jen hříšný člověk se jich pevně drží,“ čteme v knize Sírachovcové. Na vnitřní souvislosti mezi vnější a skrytou agresivitou člověka výstižně poukázala svatá Matka Tereza z Kalkaty, když před bezmála padesáti lety přebírala Nobelovu cenu za mír. Před ztichlým sálem plným vlivných osob neváhala klidně pronést silná slova pravdy o životě: „V této době je největším ničitelem míru potrat, protože je to otevřená válka, bezprostřední zabití ze strany samotné matky. Jestliže matka může zabít vlastní dítě, co jiného můžeme očekávat než to, že i já mohu zabít tebe a ty mne?“ V tomto duchu nám Matoušovo evangelium (Mt 18,21–35) staví před oči odstrašující příklad nemilosrdného služebníka, který jako dlužník zakusil shovívavost svého pána a odpuštění dluhu, a přesto zůstal krutý vůči vlastním dlužníkům. Ve své nejhlubší logice nastavuje zrcadlo všem, kteří sami žijí, ale jiným to nedopřejí. „Jsme zde,“ zdůraznila Matka Tereza, „protože nás naši rodiče chtěli. Chceme a také milujeme své děti. Ale co ty miliony zabitých potratem?“*

Kéž je pevný postoj slovenských pastýřů inspirací i pro českou církev. Pochod pro život máme u nás každý rok a rok 2027 nebude výjimkou. Termín si už mů-

Foto: Stanislava Vitoňová / Člověk a Věra

žete dát do diářů – 3. dubna!

Evropa se naučila velmi důrazně vysvětlovat, že některé osobní volby přece jen nejsou úplně soukromé. Kvůli klimatu jsme ochotni říkat, že je lepší jet tramvají než autem, třídit než netřídit a nekupovat zbytečně další plastovou lahev. Jakmile ale přijde řeč na demografii, osobní preference se znovu stává téměř posvátnou krávou, které se společnost nesmí ani dotknout.

Otázka „A kdy budou děti?“ už skoro hraničí s útokem na lidská práva, zatímco rada „hlavně nejdřív kariéra, na rodinu máš čas“ po desetiletí zněla jako hlas rozumu. Jenže biologické hodiny, na rozdíl od společenských mód, žádnou ideologii nečtou. I proto je české „hlídačkovně“ pro studující rodiče možná důležitější, než se na první pohled zdá. Nenápadně totiž říká, že dítě během studia

není životní nehoda ani profesní selhání, ale něco, čemu má společnost umět udělat místo.

Nová dávka s názvem Podpora studujícího rodiče, která v Česku platí od 1. září 2026, může při splnění stanovených podmínek pomoci rodičům, kteří pobírají rodičovský příspěvek a současně studují prezenčně VŠ nebo denně VOŠ. V roce 2026 činí 7 467 Kč měsíčně, tedy třetinu minimální mzdy, přičemž příjem domácnosti se při posuzování nároku nezohledňuje. U zrodu tohoto opatření přitom stálo také Hnutí pro život, které návrh iniciovalo a dlouhodobě jej prosazovalo. Ano, to hnutí, které organizuje už výše zmíněný Pochod pro život. Myslím, že ho máte rádi a že se tam potkáváme. Díky za to!

–zd–

MONITOR – publicistický čtrnáctideník. ISSN 1214-8458. MK ČR E 15474.

Šéfredaktorka: Zdeňka Rybová. Redakční rada: Mgr. Roman Cardal, Ph.D.; P. Mgr. PhDr. Štěpán Filip, Ph.D., OP; Mgr. Andrej Kutarňa; Ing. Vojtěch Macek; Jan Šindelka; Mgr. Radim Ucháč. Teologický poradce: P. Mgr. Evermod Jan Sládek OPraem.

Vydávání RC Monitoru je možné jedině díky zasláním darům. Náklady na přípravu, tisk a distribuci jednoho čísla vycházejí asi na 40 Kč, což za rok činí 960 Kč.

Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze dle § 15 odst. 1 nebo dle § 20 odst. 8 zákona č. 586/1992 Sb. o dani z příjmu uplatnit pro snížení základu daně.

Vydavatel: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha, e-mail: redakce@rcmonitor.cz, číslo účtu: 2400089111/2010

Vychází s církevním schválením Arcibiskupství pražského čj.: arc/419/10 ze dne 10. 9. 2010.